

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

Megjelen havonként kétszer.

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal:

Budapest, Röck Szi-
lárd-utca 4

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentlen leveleket
nem fogadunk el.

Előfizetési díj:
Negyedévre . . . 1 frt.
Félévre . . . . 2 frt.
Éves díj . . . . 4 frt.
—
Egyes szám: 20 kr.
—
Hirdetések felvételnek
a kiadóhivatalban.

Az „Achilles” Sport-Egylet, az „Aradi Korcsolyázó-Egylet,” a „Balaton-Egylet,” a „Beregszászi Korcsolyázó-Egylet,” a „Budapesti, hegy-
vidéki turista-Egylet,” a „Budapesti Korcsolyázó-Egylet,” a Budapesti Torna-Egylet,” a „Budapesti Vasparipa-Egylet” Előre,” a „Buda-
pesti Sport-Club,” a „Debreczeni Korcsolyázó-Egylet,” a „Debreczeni Torna-Egylet,” az „Egyetemi Athletikai Club,” „Első Magyar Vivő-
Egylet,” az „Érsekújvári Vivő- és Torna-Egylet,” a „Fertői Csónakázó-Társaság,” a „Győri Csónakázó-Egylet,” a „Kassai Kor-
csolyázó-Egylet,” a „Kolozsvári Athletikai Club,” a Kolozsvári „Korcsolyázó-Egylet,” a „Főv. Vivő-Club,” a „Körmendi Athletikai Club-
a Kunszentmártoni Csónakázó-Korcsolyázó-Egylet,” a „Magyar-Ovári Torna- és Vivő-Egylet,” a „Magyar Velociped-Club,” a „Marosvá-
sárhelyi kerékpár-Egylet,” a „Makói Torna-Egylet,” a „Maros-Vásárhelyi Korcsolyázó-Egylet,” a „Lévai Torna- és Vivő-Egylet,” a „Lőcsei Ko-
rcsolyázó-Egylet,” a „Maros-Vásárhelyi Torna-Egylet,” a „Nagy-Bányai Korcsolyázó-Egylet,” a „Nagy-Enyedi Korcsolyázó-Egylet,” a „Nagy-Ka-
nizsai Torna-Egylet,” a „Nagy-Kállói Korcsolyázó-Egylet,” a „Nemzeti Hajós-Egylet,” a „Neptun Budapesti Evező-Egylet,” az „O-Becsei
Kerékpár-Egylet,” az „O-Budai Torna-Egylet,” a „Pannonia Csónak-Egylet,” a „Pécsi Athletikai Club,” a „Pozsonyi Hajós-Egylet
a „Pozsonyi Torna-Egylet,” a „Privigyei Korcsolyázó-Egylet,” a „Rimaszombati Korcsolyázó-Egylet,” a „Sátoralja-Ujhelyi Korcsolyázó-
egylet,” a „Salgó-Tarjáni Vasparipa-Szövetkezet,” a „Selmeczi Akadémiai Athleta-Club,” a „Soproni Korcsolyázó-Egylet,” a „Szabadkai
torna-Egylet,” a „Szarvasi Korcsolyázó-Kör,” a „Szegedi Csónakázó-Egylet,” a „Szegedi Korcsolyázó-Egylet,” a „Szegedi Torna-Egylet
a „Székely-Udvarhelyi Korcsolyázó-Egylet,” a „Székesfehérvári Korcsolyázó-Egylet,” a „Temesvári Korcsolyázó-Egylet” és az „Ujvidéki
kerékpár- (Bicycle-) Egyesület” a „Pápai korcsolya-egylet,” a „Torontál korcsolyázó és hajós-egylet.” „Magyar sport-club” „Szeged Ke-
rékpár-egyesület.” „Sportkedvelők köre,” „Veszprémi torna egylet,” „Tordai korcsolyázó-egylet,” „Budapesti Torna-Club” „Zsombolyai
athletikai club”

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarorszá-
g összes tanintézetének.

TORNA.

Torna-enquete a közoktatási ministe- riumban.

A „Herkules” által évekkal ezelőtt indítványozott s
azóta folyton sürgetett torna enquete ez év június 16-án
megtartatott a vallás és közoktatási ministeriumban. E
szaktanácskozmányról azért közöljük most a tudósítást,
mert a közbejött nyári szünet alatt éppen a leginkább
érdekeltek, a tanférfiak nem olvashatták volna, míg most
az új tanév kezdetén ismét összegyűlt tanároknak az
enqueten elhintett mag jó talajra találhat.

Ez enquete nem ölelte föl az egész testgyakorlati oktatás
reformját, csupán a tornatanár-képzés kérdését vitatta
meg, de ezt is meglehetősen egyoldaluan, miután az enquete
tulnyomó részben nem az érdeklődőkből és hozzáértőkből
hanem az érdekeltekből állította össze. Ennek dacára is
azonban örömmel üdvözöljük érte Csáky Albin grófot s
államtitkárát Berzeviczy Albertet, kik e szaktanácskozás-
sal végre valahára megkezdették a nagy reformot, melyet
lapunk hét esztendeje sürget.

A gyűlés eredményéről s szelleméről még meg fo-
gunk emlékezni, mint csupán lefolyását írjuk le egész
tárgyilagossággal.

A tanácskozmányt a minister hívta egybe, de az
ülésen Berzeviczy államtitkár helyettesítette. Kivüle a
ministerium részéről ott voltak Klamarik János és Apt

Kamil ministeri tanácsosok s Szuppan Vilmos tanítóké-
pezdei igazgató mint jegyző. Lapunk mindkét szerkesz-
tőjét Porzsolt Jenőt és Porzsolt Kálmánt meghívta a
minister. A budai tornaegyesületet Jenny Antal és Dr.
Kollár Lajos képviselték, budai paedagógiumot Gyertyánffy
István és Oherolly János, a nemzeti tornaegyletet és a
tornatanitók egyletét Hegedűs Sándor orsz. képviselő,
Szontágh Ábris, Szafka Manó, Szedlacsek Lajos és Bokel-
berg Ernő; a közoktatási tanácsot Dr. Dollinger Gyula
képviseleték, ott volt még Grabovics Leo tornatanító.

A miniszternek lapunk szerkesztőihez intézett meg-
hívója, melyben az enquete elé terjesztett kérdő pontok
is benne foglaltatnak, így hangzik:

A tornatanár-képzés és tornatanár képesítés reformja
tárgyában f. évi június hó 16 án délután 5 órakor a
vezetésem alatt álló ministerium ülésstermében szaktanács-
kozmány tartatván meg, ebben való részvételre Tekinte-
tességemet ezennel fölkérem.

A szaktanácskozmány a következő kérdésekben van
hivatkozva nyilatkozni:

1. Minő szervezetű legyen a tornatanárok kiképez-
tetése céljából létesítendő tornatanárképző intézet? Va-
lamely egyesület kebelében szerveztessék-e, avagy önál-
lóan? Minő előképzettségű és koru egyének vehetők fel?
Mennyi időre terjedjen a tanfolyam? Minő tantárgyakat,
minő terjedelemben öleljen fel?

2. A létesítendő tornatanárképző intézet mellett fenn-
forog-e még ezután is torna-póttanfolyamok rendezésének
szüksége? Ha igen, mennyi időre terjedjenek s mily szer-
vezetűek legyenek?

3. A polgári iskolai tornatanitók és tornatanitónők kiké-

peztetése czéljából a budapesti állami polgári iskolai tanító és tanítónő képezdében létesített három évfolyamu szak-körök fenntartandók-e és nem igényelnek-e valami irányban javítást?

4. Minő intézkedések szükségesek, hogy az elemi iskolai tanítók és tanítónők az elemi iskolai tanító és tanítónő-képezdében az elemi iskolai tornázás kivánalmainak megfelelő kiképzést és képesítést nyerjenek? Elegendő-e az állami képezdek tanterveiben e czélból fölvett idő? Kívánatos-e, hogy a tornaoktatás állapota tekintetében a képzőintézetek között névszerint különbség tétessék s oly tanítóktól, kik a torna tekintetében hiányos képezdekben képsítették a tornából póllólag külön képsítő vizsgálat követeltesék?

E kérdő pontokon kívül más kapcsolatos kérdések is tanácskozás tárgyát fogják képezhetni, ha a tárgyalás elején bejelentetnek.

Berzeviczy Albert államtitkár megnyitván az ülést, hangsúlyozta, hogy *tornatanításunkat alaposan reformálni kell s a kormány e reformot a legszélesebb alapon ki is fogja fejteni. A reformok első lánczszemét a tornatanár-képzés képezi, melynek mai állapota egyáltalán ki nem elégítő.* Hangsúlyozta továbbá, hogy a tornatanárok képzését akként kell reformálni, hogy a tornatanárok ne csak speciális szakképzettséget, hanem *általános műveltséget* is nyerjenek. Főlemítette az államtitkár, hogy az enquete elé 4 kérdőpontot terjeszt a ministerium, de *Porzolt* Kálmán egy 5-ik kérdőpontot is ajánl, melyet ezenel az enquete tárgysorozatába fölvesz s ez a *tornatanárok anyagi helyzetének javítását s fizetésének rendezését sürgeti.*

Szuppan Vilmos képezdei igazgató, mint előadó érdekesen vázolja a tornatanító-képzés mai állapotát. A magasabb iskolák számára tornatanítókat jelenleg az áll. polgári iskolai tanító, illetőleg tanítónő-képezde és a nemzeti tornaegylet kebelében fennálló tornatanító-képezde szolgáltat. Az utóbbiban hat havi rendes és hat havi póttanfolyamok tartatnak, mindkettőben mindössze 50—60 elméleti, 90 gyakorlati tanóra tartatik. Hiány, hogy a színvonal, kivált a boncztanból, alacsony; hogy a vezénylésben a kiképzetés hiányos, hogy a paedagogia nem tanítatik. Az egyes tárgyakra igen kevés idő fordítatik (péld. boncztanból az utóbbi tanfolyamon csak 10 óra tartatott.) A két áll. polg. isk. tanító képezdében a tanfolyamok 3 évre terjednek; az elméleti órák összes száma 96, gyakorlati tornázásra 200 óra fordítatik. Csak a polgári iskolai tanító, illetve tanítóképezde valamely növendéke lehet e tanfolyamon tanító. Az elemi iskolai tanítók a tornára való kiképzetésüket az elemi iskolai képezdeken kapják. Az államiakban 2 nek kivételével képesített tanárok vannak; tornaacsarnokok és tornatermek is alig egy-kettőben hiányzanak. A felekezeti képezdek állapota kevésbé kielégítő.

Ezzel megindult a rendes tárgyalás az 1. kérdőpont fölött, mely alkalommal általános érdekű vita fejtett ki a kérdőpont keretén kívül is.

Hegedüs Sándor köszönetet mond a cultusministernek és az államtitkárnak, hogy a tornatanítás reformját, a közoktatási politika programjába fölvelték. Forduló ponthoz jutottunk a tornatanítás ügyében, melyen az egyesületi erőlködés köréből az állam a maga kezébe veszi az ügyet. A tornatanár-képzés ügyét akként véli megoldhatónak, hogy a nemzeti tornaegylet eddigi tanfolyama hōvittetnék ki, ez egyet az államnak nagyobb befolyást engedne, de egyszerűs mind nagyobb *subventiót követelne.* (1)

Jenny Antal nem helyesli Hegedüs javaslatát, mert az kétségtelen, hogy a *tornatanár-képzés eddigi rendszere nagyon rossz volt s ezért gyökeres reformra van szükség. Önálló intézetet* javasol, még pedig az *egyetemmel* kapcsolatosan. Furcsának találja Hegedüsnek azon concessióját, hogy a nemzeti tornaegylet némi befolyást engedne az intézet vezetésébe, holott az ilyen állami intézetnél éppen a magán egyesületnek *nem szabad semmi befolyást engedni.*

Porzolt Kálmán részletesen kifejti a fölállítandó tornatanárképezde szervezetét, melyben a tornatanárok az általános paedagogiai képzettségen kívül gyakorlottságot sajátíthatnának el a vívás, uszás és korcsolyázás sportjában is, melyek a testi nevelés általánns reformálásakor a középiskolában ugyis taníttatni fognak. A képezdebe való fölvételi magasabb qualificatiohoz kötni javasolja. Sulyt kíván fektetni a katonai gyakorlatokra, a czélővésre. Teljesen újra szervezni javasolja a tornatanárvizsgáló bizottságokat is. Kimutatja, hogy egy középiskolával kapcsolatos tornatanárképezde fölállítása nem kerülne többbe, mint a nemzeti tornaegyletben subventionáló intézet, a melyet végre is csak újra reformálni kellene. Különösen hangsúlyozza, hogy oly szellemben reformáltassék a torna-tanár képzés, hogy a közoktatásügyi kormánynak az a programja, melynek *Berzeviczy* államtitkár a parlamentben oly szép kifejezést adott, midőn a görög athletika föllevenítését sürgette, keresztülvihető legyen a szabad s nemzeti szellemben nevelt tornatanárok által. S különösnek találja a szoló, hogy mikor a görög nyelv helyettesítéséről tanácskoztak a miniszteriumban, senkinek sem jutott eszébe, hogy a classical szeilem főntartására a görög athletikanak is lehetett volna helyet szorítani a tantervben.

Berzeviczy államtitkár megjegyzi *Porzolt* utóbbi szavaira, hogy a görög nyelvet helyettesítő tantárgyak csak a növendékek egy részére lesznek kötelezők s így nem lett volna helyes a görög testgyakorlatokat fölvenni.

Klamarik min. tanácsos *Porzolt* azon megjegyzésére, hogy egy középiskolával kapcsolatosan kell a tornatanár-képezdet fölállítani, megjegyzi, hogy ilyenekül csupán az V. kerületi reáliskola, vagy a tanárképző intézet gyakorló iskolája lenne alkalmas.

Verédy Károly tanfelügyelő üdvözli *Porzolt* azon javaslatát, hogy a tornatanárok képesítésénél a vizsgáló-bizottságban szakértők alkalmaztassanak; a képezdet azonban meghagyná a tornaegyletnek.

Dr. Kollár Lajos nem ért egyet Hegedüssel a képezde helyét illetőleg, legfeljebb ideiglenesen hagyná ezt a tornaegyletnek, míg az *állami intézet* felállítására pénz lesz.

Dr. Szontágh Ábris szükségesnek tartja, hogy a tornatanár-képzést az állam vegye át, de a nemzeti tornaegylet által csináltassa.

Oherolly János hosszabb memorandumából olvas föl részletet, melyben élesen bírálja a nemzeti tornaegylet tanfolyamait s külön állami intézetet javasol az egyetemmel kapcsolatban.

Porzolt Jenő a tornatanár-képzés cenztralisatióját javasolja; részletesen leírja, minő szervezete kellene, hogy legyen az intézetnek. A nemzeti tornaegyletnél azért sem lehet hagyni a képezdet, mert az egyletnek nincsen kellő nagyságu nyári torna tere, s nincsenek állami gymnasiumi növendékei, a kiken tanulhatnának a tornatanár jelöltek.

Szedlacsek Lajos a nemzeti tornaegyletnél akarja hagyni a tornatanár-képzést.

Bokelberg Ernő bocsánatot kér, hogy nem tud be-

szélni, csak azt jegyzi meg, hogy a nemzeti tornaegylet nyári tornatere elég nagy.

Grabovičzky Leo az egyetem mellett föllábitandó önálló állami tornatanár képezdét sürget.

Berzeviczy Albert államtitkár megjegyzi, hogy az egyetemen terveznek tornacsarnokot.

Hegedüs Sándor félreértett szavait igazítja helyre s e czímen polemizál az elmondottakkal. Nem nevezi meg, hogy kivel polemizál, hiszen szavaiból ez úgy is kivehető lesz. Hangsúlyozza, hogyha teljesen *elfogulatlanul* bírálja valaki a kérdést, úgy nem tehet az ellen kifogást, hogy a tornatanár-képzés a nemzeti tornaegylet kebelében államosították s a vizsgáló bizottság is *vegyesen* alakították meg.

Berzeviczy bezárja az 1. kérdés fölötti vitát s összegezi a véleményeket.

A 2. kérdésre, mely a póttornatanfolyamokra vonatkozik, **Porzolt** Jenő megjegyzi, hogy ezek fölöslegesen, ha a rendes képzés egy helyen s jól eszközöltetik; átmeneti intézkedésül azonban még 2—3 évig szükség lehet rájuk, de akkor is 3—3 hónapra kellene, hogy terjedjenek.

Klamarik János és **Jenny** Antal szintén azon nézetüknek adnak kifejezést, hogy e tanfolyamokra még lesz szükség.

Verédy Károly hangsúlyozza, hogy különösen a tanítónök számára kell ily póttanfolyamokat tartani.

A 3-dik kérdépontnál **Verédy** szükségesnek tartja a három évfolyamu szakkörök fenntartását különösen a tanítónökre nézve.

Gyertyánffy István szükségesnek tartja azokat s egy szersmind reflektálva **Porzolt** Kálmán előbbi megjegyzéseire, helyesnek tartja szintén, hogy oly tornatanárok alkalmaztassanak, kik az intézetben mást is tanítanak, mert így fizetésüket is méltányosabban lehet megállapítani.

Bokelberg Ernő és **Oherolly** János a budai paedagogium tornaintézményei fölött vitatkoznak.

Porzolt Jenő részletesen ismerteti a budai paedagogium tornaszatát, elismeréssel emeli ki az előnyöket s felsorolja a javítandókat.

A 4-ik kérdésnél **Verédy** Károly szólal fel s szükségesnek találja, hogy az egyes tanítóképezdek között különbség téessék, mert egyes telekezeti tanítóképezdekben a torna hiányosan tanítatik.

Hegedüs Sándor megjegyzi, hogy az ilyen intézetekből kikérült tanítók póttornatanfolyamra lennének utasítandók.

Szuppan Vilmos fölolvassa a törvény szövegét, mely szerint a tanítónöképezdekben a torna nem is köteles tantárgy.

Hozzászóltak még e kérdéshez **Szedlacsek** és **Gyertyánffy**.

Az 5-ik kérdésnél, melyet **Porzolt** Kálmán kért fölvetni a napirendre, röviden rá mutat a tornatanárok helyzetének rendezetlenségére s fizetésének csekély mérvére.

Klamarik János ministeri tanácsos megnyugtatta **Porzolt**ot, hogy a ministeriumban már tervezik a tornatanárok fizetésének emelését.

Porzolt Kálmán még néhány megjegyzést kíván tenni **Hegedüs** Sándor a parlamentből azt a szokást ültette át az enquetebe, hogy „félreértett szavaiknak helyreigazítása” czímen visszatért az általános vitára és polemizált.

Hegedüs Sándor: De az elnöklő államtitkár ur engedelmével.

Porzolt Kálmán: No hát én is az elnöklő államtitkár ur engedelmével meghonosítok egy másik parla-

menti szokást: egy későbbi paragrahus tárgyalásánál felelek egy előbbi paragrahusnál fölhozottakra. **Hegedüs** képy. ur a nemzeti tornaegylet elnöke nem nevezte meg, kivel polemizált; nos, én magamra veszem, a miket mondott s azon megjegyzésére, melylyel hangsúlyozta az *elfogulatlanságot* azt jegyzem meg, hogy teljes mértékben arrogálhatom magamnak e kérdésben az *elfogulatlanságot*, mert még oly egyletnek sem vagyok elnöke, mely ebben a kérdésben érdekelve van. Kifejti ezután a szóló, hogy hogy az állami tornatanár-képezdét ép azért óhajtja önállóan szerveztetni, hogy az a nemzeti szellem, mely eddig hiányzik a nemzeti tornaegylet tanfolyamaiból, biztosítottassék.

Berzeviczy Albert befejezi a tanácskozást s köszönetet mond az enquete tagjainak.

Hegedüs Sándor végül csak azt jegyzi meg **Porzolt** K. szavaira, hogy esze ágában sem volt reá ezélni.

Ezzel a szaktanácskozmány véget ért.

Országos tornaversenyek.

Csáky Albin gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter nagyjelentőségű rendeletet intézett **Hegedüs** Sándor országgyűlési képviselőhöz, mint a Nemzeti Tornaegylet elnökéhez. A rendelet a *tanulók országos tornaversenyeinek* meghonosítását mondja ki, és ezzel fontos lépést tesz a testi nevelés reformjának és kifejlesztésének útján. Itt közöljük a rendeletet egész terjedelmében:

Azon tapasztalatok, melyeket az európai államok kormányai újabban a katonai szolgálatra alkalmatlan egyének nagy számaránya, továbbá a halandósági viszonyok alakulása tekintetében szereztek, úgy szintén a folytonos panaszok, a melyek az ifjuság szellemi túlterhelésének káros hatásáról felhangzanak, arra engednek következtetni, hogy a test edzésére és nevelésére már az iskolában, különösen pedig a közép és felsőbb tanintézetekben az eddiginél nagyobb gondot kell fordítani. Egyrészt a tananyag terjedelmének nagyobbodása, a tanítás czéljainak és eszközeinek módosulása, s különösen a tudományok mélyebb kiműveléséből eredő szaktanítás alkalmazása, másrészt a bonyultabb társadalmi viszonyok követelményei majdnem kizárólag az értelmi nevelés felé terelik az iskolai munkásságot, miközben a testi nevelés, melynek ellensúlyoznia kellett volna a szellemi erők nagymértékű igénybevételét, kellő figyelemben nem részesült. A közoktatási kormányok érezve a szellemi nevelés ez aránytalanságát, már régebben meghonosították és rendes tantárggyá tették az iskolában a tornát, melyhez később az általános hadkötelezettség behozatalával a katonai rendgyakorlatok, sőt némely államokban a katonai fegyvergyakorlatok is járultak. Bármily üdvös hatásnak mutatkozott azonban a rendszeres tornaoktatás, teljesen még sem szüntette meg a fenforgó bajokat, mert a rendszeres tornaoktatás a maga szigorú fegyelmével, a vezényszókhöz kötött gyakorlataival a serdültebb tanulók cselekvési szabadságának bizonyos fokig szükséges előmozdítását nem vette s nem vehette figyelembe. E cselekvési szabadságnak — kellő korlátok közt — helyt kell hagyni a nevelésben, mert az iskola fel-

adata nemcsak az, hogy érdemes polgárokat neveljen a hazának, hanem olyanokat, kikben megvan a cselekvés elszántsága, a nehéz helyzetekbe való betalálás képessége, a kezdeményezés és vezetés energiája, az akadályok legyőzésének akarata és ereje. Különösen az utóbbi, a verseny ápolása részesült igen csekély figyelemben felsőbb iskoláinkban, holott az ifjúságnak másokkal mérkőzés és próbálkozás iránt való természetes hajlandósága, feltéve, hogy túlzott nagyravágyásra el nem fajul, minden idők tanúsága szerint a nevelésnek nagybecsült eszköze volt. A jellem ilyenmő kialakulását elősegítheti a tanítás kellő módja s az elméleti tárgyak keretében meghonosított verseny is, de kiválóan alkalmasaknak látszanak e célra a rendszeres tornán kívül testedző tornajátékok, szóval oly gyakorlatok, melyek a tanulónak alkalmat adnak, hogy testi erejét, edzettségét, ügyességét, találékonyságát szabad mordulatokban, merész önelhározással s valóban cselekvőleg fejleszse ki. A nyugati nagy államok mindegyike állást foglalt már a testi nevelés keretének ilyenmő kitágítása mellett, s azon egyszerű mozgalmak, melyekkel külföldön állam és trszadalom ezen ügy iránt való érdeklődésüket tanusítják, sürgős kötelességünknek teszük, hogy mi is cselekvés terére lépjünk. Viszonyaink közt az első lépést itt is a kormánynak kell megtennie, s minthogy egészséges nemzedékek nevelésében legnagyobb része az iskolának van, úgy érzem, hogy engem illet meg e téren a kezdeményezés. Tervem, hivatott tényezők közreműködésével s az ifjúság versenyzési szellemének felhasználásával országos tornaversenyt létesíteni, mely nemcsak a formális tornamutatványokra, hanem némely az ifjúság nevelésének körébe beleillő sportnemekre s testedző játékokra is kiterjedne. E versenyben résztvehetne minden egyetemi, vagy felsőbb iskolai hallgató, ugyszintén minden tanuló, ki valamely középiskolának felső négy osztályába, vagy a polgári iskola 5-6 osztályaiba, vagy tanítóképező intézetbe vagy végre oly szakiskolába jár, a melybe csak négy középiskolai osztályt végzett ifjak vehetők fel, és a ki erkölcsi viseletből legalább is szabályszerű érdemjegyet kapott. A versenyben résztvevő tanulók az illető intézet igazgatósága által volnának a verseny rendezésével megbízott s általam kinevezendő központi rendező bizottságnál záros határidő alatt bejelentendők, mi végből a verseny ideje s programja az összes részvételre jogosító tanintézeteken (azokon is, melyek nem állanak közvetlen vezetésem alatt) ki lesz hirdetsndő. Az első versenyt Budapesten az 1891 év nyarán valamely alkalmas szabad téren, például a vérmezőn, vagy az Örczy-kertt versenypályáján óhajtanám megtartatni. Minden egyes verseny egy vagy több pálya díjjal köttetnek össze. Pályadíjban reszesülhetnének a versenyző tanulókon kívül esetleg azon intézetek is (elismert oklevél alakjában) melyekben a testgyakorlat a versenyen szerzett tapasztalok szerint különös sikerrel foneltetik. A mi a pályadíjakat illeti, tekintve a nagyre tösságu célzt, magam is készségesen tűzendeck ki a dndelkezésemre álló dotatiók teehére egy vagy több pályadíjat. A tornaverseny tornaügyi kiállításal volna a; csolatba házható, s esetleg oly ünepélylyé válhatnék, mely a testgyakorlás ügye érdekében állandcsítható is volna. A verseny alkalmával a vagyonosabb tanulók köteleztetnének a fővárosi időzés költségeinek fedezésére, a szegényekbek részére ingyen lakás volna fővárosi tanintézetekben brendezhető, melyek a nyári szünidőben ugysz üresen állanak. A feljövők többi költségeiről esetleg az illető város is, melyben az intézet van, közadakozás, helyi tornaegyletek stb. hozzájárulása utján képes volna

gondoskodni. Ezek előre bocsátása után felkérem Czimed által a Nemzeti Tornaegyletet, mint erre lshghivatottabb testületet, hogy a fent előadottak figyelembe vételével a jövő évben megtartandó országos tornaverseny részletet programjára nézve javaslatot kidolgozni, és azt mielőbb ide felterjeszteni sziveskedjék. Köszönettel venném, ha a versenykedvnek pályadíjakkal való fokozásához Czimed vezetése alatti egyesület is hozzájárulna, és ilyenek felajánlása érdekéuen a hasonczélú egyesületek körében, — melyeket különben magam is felszólítani kívánok — erre mozgalmat indítani sziveskedjék. Tájékozásul végre azt is megjegyzem, hogy a katonai szolgálat szempontjából fontos erőgyakorlatok (menetlés, ugrás, futás stb.) és a testedző játékok is belevonandók a program keretébe, s hogy az utóbbiaknál különösen a nemzetünknel hagyományos ifjúsági testedző játékok motivumai volnának felhasználandók.

ATHLETIKA.

A magyar atletikai club őszi viadalát e hó 19-én tartotta szép sikerrel. A viadalról a budapesti napilapoknak lapunk szolgált tudósítással; de a „Herkules“ részére a club hivatalos értesítése még nem készült el s így csak jövő számunkban közölhetjük azt.

Zsombolyai atletikai club. A „Zsombolyai Athletikai Club“ megalakulván az év tavaszán, minden igyekezete oda irányult, hogy állandó helyiségre szert tegyen. Több sikertelen kísérlet után ma végre örömmel mondhatjuk, hogy van állandó tanyánk, hol az atletikát ápolhatjuk, művelhetjük. E év. octóber 10-én egyesített torna- és vivő órával történt meg az ünneplés átadás, illetve átvétel. Ezen a tagok közül többen igen szép eredményeket mutattak fel; úgy, hogy a jelen volt szép számu közönség, eddig is mutatott, rokonszenve élénk nyilvánításával fogadta a club ezen első, s csak szük körben mutatott, életjelét. Reméljük, hogy mostantól, meglehetősen teljes felszerelés mellett, sikerülni fog többször is életjelet adni, s haladunk a kitűzött cél felé egyesült erővel.

Zsombolya, 1890 okt. 11-én.

Stosz Béla,
egyl. titkár.

A „Magyar testgyakorlók köre“ f. hó 19-én országuti versenyeket rendezett, melyeknek eredménye a következő: *Kerékpárverseny.* Indulás Hatvanból $\frac{1}{4}$ 1 óra-
kor. Első lett Budapesten Schütz Ferenc. Record: 3 óra 7 p. 30 mp. Második: Stettner Gusztáv Record: 3 óra 15 p. 48 mp.; mindkettő ezüst érmet kapott az első ezen kívül tiszteletdíjat is. Harmadik Schwáb Béla (Record 3 óra 43 p. 7 mp.) ki a 6 percznyi elké

Sportkepek : I. Vadasz-hangulat. (Fink A, festménye.)

miatt bronz érmet kapott. A következők szintén bronz éremmel lettek díjazva: Uri Rezső Rec.: 3 óra 43 p. 10 mp. Déry Gyula Rec.: 4 óra 5 p. 35 mp. Kleinberger Sándor Rec.: 4 óra 22 p. 30 mp. *Czélverseny* (Go as you please) Hatvantól-Budapestig. Indulás 9 óra 50 p. Csaknem holt versenyben érkeztek célhoz Kohn Arnold és Domenis Gyula. A két versenyző cél előtt gyorsfutási tempót használt, melynek következtében Domenisnek $\frac{2}{10}$ mpercczel sikerült Kohn előtt-elsőnek jutni be. Record: 6 óra 40 p. 5 mp. illetve 6 óra 40 p. $5\frac{2}{10}$ mp. Harmadik Totis Lajos Rec.: 7 óra 7 p. 5 mp. Mindhárom dija ezüst érem, Domenis az érmen kívül tiszteletdíjat is kapott. — Az egylet korábban tartott versenyére vonatkozólag a következő sorok közlésére kére- tünk fel: Az igazság érdekében nem tartjuk fölöslegesnek az alábbi tévedést helyre igazítani. Nevezetesen a M. T. K. versenyén a sulydobásban nem Bóér József volt a győztes, hanem Köpeczi Bócz József, és nem 2 m. 70 cm. dobott magasban, hanem 3 m. 80 cm.; távolba pedig nem 6 m. 10 cm. hanem 6 m. 12 cmt.

Vajai és luskodi Gróf Vay Lajos a kir. magy. tud. egyetem okleveles vivómestere, Ferenczrendi bazar 2-ik emeletén birt vivótermében — több tanítványának és egyleteknek felhívására hetenként 3-szor, kedd. csü. törtök, és szombaton délután 4 órától $\frac{1}{2}$ 8-ig közös órákat rendezett be, melyeken minden résztvevő 4 frnyi havi díjért a mestertől külön leczkét kap és az illetők teljes vivó készlettel is ellátnak. Gróf Vay Lajos azon- kívül a mesterek között vivandó tör assout is tervez. A részleteket legközelebb hozzuk.

Fodor Károly m. kir. József műegyetemi vivó mes- tert legutóbb a m. kir. vasuti és póstatiszti tanfolyam- nál valamint a budapesti önkényes mentő társulatnál is vivómesterül választották. ez utóbbi társulat választ- mánya — tekintettel a felajánlott díjtalan tanításra — Gróf Andrássy Aladár elnöklele alatt jegyzőkönyvi kö- szönetet szavazott.

Fodornak hatalmas vivótermét f. október első felé- ben Sicilia legjelesebb fiatal vivója Marco-Rossano kereste fel, hogy kardját Jules Mischeou és Rákossy Gyulával s magával Fodorral összemérje.

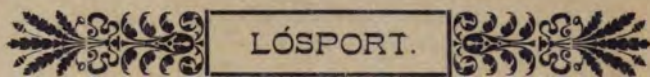
A párisi Ruzé tanítványának feltétlen nyugodtsá- gát és az olasz iskola vakmerő támadását gyönyörű volt látni. Mig Rossano majd mindig ataqueirozott sűrű, ter- mete párduczként hajlott és hatalmas szökésekkel és harci felkiáltásokkal oszlogatta villámgyors szurásait. addig a hasonló eleganciával vivó ellenfele mindig ugyan- azon helyen szótlanul védve, majd a földig lapuló „ausfall- jaival“ circa egyenlő számmal szurta be remek reportjait. Négy-öt „gang“ után élvezettel bonczolgatták a francia és olasa tör vivás ellentéteit, a párisi mesterek utolér- hetlen elegans nyugalmát s az olasz állami vivó i skola fényes eredményeit — — és mi magyarok még mindig csak almodtunk mellettük az országos vagy nemzetközi kard vivó versenyek, vagy állami vivó aka- démiánk ködképeiről.

Rossano ép oly bátorságot tanusított a kard vivás- ban is, hol a roppant gyakorlatu Rákossy Gyulát ellen- állhatatlan rohamaival eleinte sikerrel meglepte, de már a zömök és ovató-abb Fodorral szemben ki őt biztos elő- vágásaival és combinált repostjaival uralta — nem bol- dogulhatott.

Tegnap este (okt. 25-én) pedig a „Ferencz József internatus“ rokonszenves francia tanára Monteyan vi- vott egy szép assout Mischeouval, felesleges még mon- danunk is, hogy mindkettő párisi mesterük híréhez mé- l-

tón egyenlő nyugalommal védekezett és villámgyors re- portokkal gyönyörködtetett bennünket.

Ha sikerül gróf Vay vivómesternek az általa ter- vezett „vivómesterek tör assout-ját“ összehozni — mi elől Fodor és segédvivó mesterei semmi esetre sem fog- sának kitérni — a legszebb mérkőzésekre lehet kilátá- nunk.

LÓSPORT.

Kocsizó-egylet alakult a napokban Budapesten. Az alakuló értekezletről ezeket írják: Az értekezlet melyen Károlyi László elnökölt egyelőre, az alapszabályokat és az egylet működésének tervezetét beszélte meg, melynek részletei a következők: A kocsizó egylet évenként egy- szer vagy többször lókiállítást rendez, mely esetleg ló- árveréssel van összekötve. A kiállítás tárgyai hámos lo- vak minden fajtája a munka-lovak kivételével, a nyerges és kocsigyártó ipar termékei. A kiállítási jury a lovakat külsejük és képességükre nézve bírálja s különösen te- kintetbe veszi a fogatok összeállítását, fősulyt fektetve az összhangzatosságra, a lovak járására és behajtottságára s azok engedelmességére. A hajtás külön bírálat és di- jazás tárgyát képezi, külön osztálylyal az urkocsisok s külön osztálylyal a „hivatásbeliek“ számára. Rendez az egylet távhajtásokat, jukkerek kipróbálására, nagy díjat lüz ki négyes, vagy ötös fogatok számára, legkevesebb 70 kilométer távolságra olyan uton, a mely az ország átlagos utviszonyainak leginkább megfelel. Díjak tüzet- nek ki kettős fogatok számára, a kitartó ügetés kipro- bálására 20 kilométert meg nem haladó pályán meg- kizárólag közuton, Nagyjában ezek képezik céljait és feladatait a megalakítandó egyletnek, mely hiányt pótol a főváros sportéletében s e mellett bizonyára nagy hasznára válik a lótenyésztésnek s a kocsi- gyártó iparnak. Az értekezleten általános rokonszenvenvel fogadták az esz- mét s a részletek megállapítására szűkebb bizottság kül- detettki Beniczky Gábor, ifj. gr. Almássy Kálmán és Janko- vics Elemér személyében, kik a végleg megállapított ter- vezetet a december elején összejövő gyűlésen fogják betervejteni.

A megadóztatott lóverseny fogadások. Párisból ír- ják, hogy a belügyminiszter a nyilvános lóversenynél tör- ténő fogadások után járó két százaléknyi jutalékokat ezentul eleve megállapított czélokra kívánja fordítani. Az adónak ez a neme három év óta közel hat milliót jövedelmezett, a miből csak $2\frac{1}{2}$ milliót használtak fel kórházakra és más egyéb jótékony célra. A mara- dékot kamatozásra a Crédit Fonciernél helyezték el. Con- stans ezt az összeget kórházak, sinlök menhelyének s b- építésére akarja felhasználni, de egyuttal külön bizottsá- gal kezelte a pénzt, a melyet eddig a pillanatnyi szűk- séghez képest használtak fel. Ezáltal a kormány alighanem összeütközésbe jön, Páris községtanácsával, a mely igényt tart a szóban levő jövedelemre. A francia lapok a fen- sebbi jelentéssel egyidejűleg azt írják, hogy a nem adózó verseny fogadási irodák beszüntetése Párisban már is eredményesnek mutatkozott, mert míg a mult év szept- ember havában a két százaléknyi jutalék a nagy verse- nyek idején legjobb esetben 15—18,000 francot hozott, addig az idén 22—25,000 francnyi jövedelem folyt be.

Nők lovagló versenye. A spaai fürdőhely bérlője, ki tavaly a szépségverseny rendezésével csinált fürdőjének

reklámot, az idén azzal akarja az érdeklődést fűrdőjére sonni, hogy amazon-lóversenyt rendez. Nagy díjak lesznek kitűzve, ezenfelül a bérlő megtéríti az amazonok és lovaik utazási és élelmezési költséget. Így nem lehetetlen, hogy a spaai asszony-lóversenyre összeverődik 50—60 sporthölgy, a kik részt vesznek a futtatásban.

LÖVÉSZET.

Lövészasztaltársaság alakult a budapesti polgári lövészegyesület kebelében azzal a czállal, hogy októbertől májusig, midőn a lövészet a fővárosban szünetel, az érintkezés hiányát az egyesület tagjai között pótolja és az egyesület ügyei iránt az érdeklődést folyton ébren tartsa. Az új asztaltársaság f. hó 18-án szombaton este tartott lakomáján számosan jelentek meg, köztük Darányi országgyűlési képviselő is, ki az asztalfőn foglalt helyet. Ráth főpolgármester levélben mentette ki elmaradását. Szávoszt Alfons részletesen előadta az asztaltársaság célját. Ércs-hegyi Szávosztott életette. Majd Szávoszt köszöntette fel Krausz nagyszalontai illetőségű berlini hírlapírót.

KORCSOLYÁZÁS.

Rohonczy-korcsolyák. A bécsi országos kiállításon a Rohonczy Gida által feltalált „Columbus” korcsolyák kitüntetést nyertek és nagy keresletnek örülnek; különösen az aranyozottrózsatalpu női „Columbusok” tetszenek; és a mi lényeges, arra nézve is kiállják a versenyt a legszébb Jacksen-Haynesekkel is.

Korcsolyacsarnok Besztercebányán. A besztercebányai korcsolyázó egyesület — mint levelezőnk írja — diszes korcsolyacsarnokot épített, melyhez Besztercebánya város 800 frrtal járult. Az új csarnok már e télen meg fog nyílni.

Az aradi korcsolyázó egyesület nagy veszély fenyegette, a városligeti tavat be akarták tömetni. Az ügyet azonban sikerült békésen megoldani.

VADÁSZAT.

Agancs-kiállítás Főuraink a vadászati védegyelet útján f. hó 20-án Budapesten. kiállították idei vadászati zsákmányuk legfőbb diszeit, az elejtett szarvasok és őzek agancsait. A kiállítás a hatvani-utczai 9. sz. háznak III. emeletén van. Összesen 42 szarvas agancs, 79 őz

agancs és 2 zerge kampó látható; s utólag még 12 szarvasagancs fog beérkezni. A nyílt téren, cserkészeten elejtett szarvasok agancsai között az első díjat Coburg Fülöp herceg által, Murányban, 1890. szept. 20-án elejtett szarvasnak (16-os) agancsa nyerte el; a második díjat Erdődy Rudolf gróf által kiállított, Bombelles Markó gróf által Szilváson f. é. szept. 23-án elejtett szarvasnak (18-as) agancsa a harmadik díjat Schönborn Ervin gróf által kiállított, Hoyos József gróf által lőtt szarvasnak (20-as) agancsa nyerték el. Coburg hercegnek első díjjal kitüntetett szarvasagancsa — bár csak 16-os — szépségre, nagyságra tüneményszerű. Vadaskerti szarvasok agancsaiból csupán Nádasdy Ferencz gróf állított ki, alsóperci vadaskertjéből, de a példányok oly szépek, hogy mind a három díjra méltónak találták. Az őzagancs kiállítás disze Almásy Dénes gróf 50 db-ból álló gyűjteménye. Különbözik az első díjat az őzagancsok között szintén Almásy Dénes grófnak Remetén elejtett őzbak-agancsa nyerte el. Két év múlva a 10 év lefolyása alatt díjazott agancsok együttesen fognak kiállítatni.

A görgényi vadászatok. Görgény-Szent-Imréről írják okt. 14-iki kelettel: A vadásztársaság a „Tyró” nevű erdőrezsen vadászott. A hajtásban 5 medve volt, de csak egy jött lővésre, s kevés levén a puskás, az is áttört a hajtók vonalán. A hajtóba maradt medvét Majláth László gróf lőtte le. Az elejtett medve 105 kilogramm súlyú, igen erős és nagy. Másnap szalonkára vadászunk, s csak a következő nap mentek megint medvére.

A borgo-prundi medvevadászatok 15-én kezdődtek. A vadászok 24-en, 16-án gyűltek össze. Eddig lőttek 3 drb medvét; egy 3 $\frac{1}{2}$ éves anyamedvét és egy erős 5 éves fekete him medvét (lőtte Zichy Jenő gróf). A harmadik medvét Gerald Buckle angol tábornok lőtte. A vadásztársaság 24 tagja 6 évre újból megalakult és elnökké Lázár Jenő gróf választotta meg. Zichy Jenő grófa már fővárosba érkezett.

A kis-tapolcsányi vadászatok. Mint lapunknak Aranyos-Maróthról írják, Károly-Lajos főherceg kis-tapolcsányi uradalmában nagyban folynak az előkészületek a novemberi vadászatokra, melyekre a főherceg, mint neje Mária Terézia főhercegnő Kis-Tapolcsányba fognak utazni. Környékünkön, állítólag némi alappal, az a hír is el van terjedve, hogy a vadászatokon részt vesz néhány napon át maga a főherceg bátyja, a király is, s elképzelhető, hogy a főség érkezésének már pusztá hírét is az egész környék a legnagyobb lelkesedéssel fogadta. Az őszi nagy vadászatokkal némileg összefüggésben látszik lenni az is, hogy városunkban novemberben, ép a főhercegi vadászatok ideje alatt fényes bál rendezését tervezik, olyan bálét, melynek rendező bizottságát a főispán, Kazy János hívta össze, s rendezői között lesznek a környék összes nagy és főurai. A bál, melynek tiszta jövedelmét a vöröskereszt-egylet javára ajánlják föl, a vármegyeház helyiségében akarják megtartani.

Sportképek

I. Vadászhangulat.

A sport különböző nemeiről s a sportélet különböző fázisairól sikerült képeket fogunk ezentul közölni, mit lapunk olvasói kétségkívül örömmel fognak fogadni. Az elsőt ma közöljük. Ez Fink A müncheni festőművész „Vadászhangulat”-című festményének másolata. A kép beszél maga helyett.

KARLSBADI

cipő-külön-

legességek.

Kajári
Dezső

Budapest, Dorottya-utoza 8. szám a.

Ajánlja legdusabb választékban

férfi-, női- és gyermek-czipő-árúit

séta- és promenade-czipőket

a legolcsóbb árak mellett. — Különös figyelemmel:

regatta-, velocipédész-, turista- és hegymászó
tornaczipőket, vadász csizmákat

mindennemű bőr- és vászonból urak, hölgyek és gyermekek részére

ugymint Legújabb openkát vagy bocskorokat,

világos bőr- és gummitalpu czipőket

nagy választékban raktáron tart.

Vidéki megrendelések mérték vagy minta czipő szerint leggyorsabban eszközölteinek.

Vívómester kerestetik.

A pécsi atletikai-club vívómestert keres. A feltételekről Dr. Egri Béla a club alelnöke (Pécsett) ad felvilágosítást. A fősúlyt a club a kardvívásra helyezi.

Különlegesség: Prince of
Wales férfi-övek.

Az összes sport-
nemekhez szük-
ségelt ruházati
cikkek u. m.

verseny és
fraining
INGEK.

nadrágok, sapkák és czipők legna-
gyobb raktára.

Sigmund József

Budapest, IV. Városház-utca 2-4.

Az iskolai tornázás összes ruházati kellékei.

LAWN TENNIS CZIPOK.

FLANELL INGEK.

Lampel R. (Wodianer F. és fiai)
udvari könyvkereskedésében (Andrássy-ut 21) kapható:
Sport és szerelem.

12 elbeszélés a sportéletből.

Irta: **PORZSOLT KÁLMÁN.**

Ára 1 frt.

Képmutatvány.

SCHUNDA VENCZEL JÓZSEF

csász. és királyi szabad.
udvari hangszergyára.

a magy. kir. operaház és a
nemzeti színház szállítója.

Vonó-, ütő-, réz- és fa-fuvó-hangszerek

Saját találmányu javított és szab.

czimbalmok pedállal és a nélkül.

Allaga-féle czimbalom-iskola I. és II. rész, u. m. több
átirat is nálam jelent meg és kapható.

Hangszer alkatrészek és hurok.

Budapest, magyar-utca 26. sz. (saját házában.)